

**LUKIOKOULUTUKSEEN VALMISTAVAN KOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2015**

Opetushallitus

Sisältö

1 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tehtävä	1
2 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja opintojen rakenne	1
2.1 Opintojen rakenne.....	3
2.2 Perusopetuksen opintojen suorittaminen.....	4
2.3 Lukiokoulutuksen opintojen suorittaminen	4
3 Opetussuunnitelma	4
4 Opetuksen toteuttaminen	5
4.1 Arvoperusta	5
4.2 Oppimiskäsitys.....	6
4.3 Toimintakulttuuri.....	7
4.4 Opiskeluympäristö ja työtavat.....	7
5 Opiskelun ohjaus ja tuki.....	8
5.1 Ohjauksen järjestäminen	8
5.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.....	8
5.3 Opiskeluhoolto	9
5.4 Oppimisen ja opiskelun tuki	10
5.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.....	10
5.6 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	11
6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	12
6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet	12
6.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	12
6.2.1 Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä ja kirjallisuus)	12
6.2.2 Muut kielet	17
6.3 Matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot	22
6.4 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	23
6.5 Opinto-ohjaus	25
6.6 Valinnaiset opinnot	27
7 Arviointi	27
7.1 Arvioinnin tavoitteet	27
7.2 Kurssisuorituksen arviointi	28
7.3 Aineryhmän/oppiaineen oppimäärän arviointi.....	29
7.4 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana suoritetut perusopetuksen opinnot	29
7.5 Lukiokoulutukseen valmistava koulutus.....	29

7.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	30
--	----

1 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tehtävä

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet lukiokoulutukseen siirtymistä varten. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana¹. Näin edistetään yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta sekä parannetaan maahanmuuttajien ja vieraskielisten mahdollisuuksia suorittaa lukiokoulutus. Koulutusta voidaan tarjota sekä nuorille että aikuisille maahanmuuttajille ja vieraskielisille. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty ulkomaalaislain² 161 §:ssä tarkoitettu oleskelukortti³. Vieraskielisellä tarkoitetaan henkilöä, jonka äidinkieli on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) tarkoittamassa väestötietojärjestelmässä muu kuin suomi, ruotsi tai saame⁴.

Koulutuksessa noudatetaan näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laadittua opetussuunnitelmaa. Opetushallitus on näissä perusteissa päättänyt eri aineiden ja aineryhmien opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä oppilaitoksen ja kodin yhteistyön ja opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista⁵.

2 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja opintojen rakenne

Lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö,

1. joka on maahanmuuttaja tai vieraskielinen;
2. joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan oppimäärän taikka jolla katsotaan muutoin olevan vastaavat tiedot ja taidot;
3. jolla ei ole riittäviä kielellisiä valmiuksia suoriutua lukio-opinnoista suomen tai ruotsin kielellä;
4. jonka tavoitteena on jatkaa opiskelua lukiossa lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen jälkeen; ja
5. joka ei ole suorittanut yliopistolain (558/2009) 37 §:n 1 momentissa mainittua tutkintoa tai korkeakoulututkintoa.⁶

Opiskelijaksi ottamisesta päättää lukiolain 20 §:n mukaan tarkemmin koulutuksen järjestäjä. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita⁷. Opiskelijaksi voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä ottaa perustellusta syystä myös paluumuuttaja. Lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen ei voi ottaa opiskelijaa, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon, vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon,

¹ Lukiolaki (629/1998)2 § (1044/2013)

² Ulkomaalaislaki (301/2004, 360/2007)

³ Lukiolaki (629/1998) 2a § (1044/2013)

⁴ Laki lukiolain muuttamisesta (1044/2013) 2 a §

⁵ Lukiolaki (629/1998) 10 §, Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)

⁶ Lukiolaki (629/1998) 20 § (1044/2013)

⁷ Lukiolaki (629/1998) 20 § (1044/2013)

ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon, ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai korkeakoulututkinnon.

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus ei johda tutkintoon eikä anna oikeutta lukiokoulutukseen, vaan opiskelijan tulee hakea lukion aloituspaikkaa yhteishaussa. Lukiokoulutukseen jo valittu opiskelija voidaan ottaa opiskelijaksi lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen, mikäli se on tarkoituksenmukaista lukiokoulutuksessa menestymisen kannalta.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen laajuus on 25 kurssia. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suorittaa yhdessä vuodessa⁸. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen voi perustellusta syystä jakaa kahdelle peräkkäiselle lukuvuodelle. Koulutus on kuitenkin suunniteltu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jota ei sen vuoksi ole mahdollista suorittaa erillisinä kursseina eli aineopintoina.

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on laajuudeltaan yhden lukuvuoden opintokokonaisuus, ja se sisältää erityisesti suomen tai ruotsin kielen ja tarvittaessa muiden kielten opintoja, lukio-opintoja sekä lukio-opiskelussa vaadittavia tietoja ja taitoja. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijalle tulee antaa opinto-ohjausta⁹. Suomen/ruotsin kielen opintojen tavoitteena on parantaa opiskelijoiden valmiuksia opiskella lukiokoulutuksessa suomen tai ruotsin kielellä. Erityisesti tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden monilukutaitoa, jolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Se luo perustan ajattelutaidoille ja kyvyille hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa erilaisissa monimediaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa. Monilukutaito on osa kaikkien oppiaineiden opiskelua lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa. Oppiminen etenee perustaitojen hallinnasta kohti laaja-alaisia tekstien ymmärtämis- ja tuottamistaitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja hallitsemaan eri oppiaineille tyypillisiä tapoja käsitteellistää ja ilmaista asioita. Opiskelijat saavat valmiuksia välittää hankkimaansa tietoa, etsiä ratkaisuja ongelmiin ja tuottaa uutta tietoa monessa eri muodossa ja eri välinein. Opetus mahdollistaa opiskelijan viestintätaitojen kehittymisen monimediaisissa ja teknologisesti tuetuissa oppimisympäristöissä. Opetus mahdollistaa erilaisten tekstien tulkinnan, käyttämisen ja tuottamisen sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Muut kielet -aineryhmä jaetaan vieraiden kielten, toisen kotimaisen kielen sekä mahdollisesti opiskelijan oman äidinkielen välillä¹⁰. Tästä syystä muiden kielten opintoihin varattava kurssimäärä voidaan jakaa vieraiden kielten, toisen kotimaisen kielen ja/tai mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oman äidinkielen opintojen välillä opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään tarkemmin näistä muiden kielten opinnoista.

Matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot -aineryhmä sisältää matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa ja maantiedettä sekä yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus -aineryhmä historiaa ja yhteiskuntaoppia¹¹.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa tavoitteena on kehittää lukio-opiskelussa vaadittavia opiskelutaitoja sekä lisätä tietämystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Tavoitteena on syventää erityisesti eri tiedonalojen käsitteiden, ajattelutapojen ja ilmaisun hallintaa. Lisäksi vahvistetaan opiskelijoiden tiedonhankinta ja -soveltamistaitoja sekä tieto- ja

⁸ Lukiolaki (629/1998) 24 § (1044/2013)

⁹ Lukiolaki (629/1998) 7 § (1044/2013)

¹⁰ Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) 11 §

¹¹ Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) 11 §

viestintäteknistä osaamista. Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen avulla opiskelija tutustuu suomalaiseen koulutus- ja yhteiskuntajärjestelmään. Opinto-ohjauksen avulla opiskelijalle muodostuu käsitys suomalaisen lukiokoulutuksen ja muun koulutusjärjestelmän toimintamalleista ja vaatimuksista ja hän oppii asettamaan realistisesti koulutustaan ja kehitystään koskevia tavoitteita.

Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (942/2014, 9 ja 10 §) säädettyjä kursseja tai muita koulutuksen järjestäjän tarjoamia opiskelijan lukio-opintovalmiuksia edistäviä opintoja. Ne voivat olla myös perusopetuksen päättötodistuksen korottamiseen tarkoitettuja opintoja¹². Opiskelija voi siis oppilaitoksen opetustarjonnan mukaan suorittaa lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana myös perusopetuksen ja/tai lukiokoulutuksen opintoja. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opinnot voidaan sisällyttää valinnaisiin (6 kurssia) opintoihin tai niitä voidaan järjestää vähimmäiskurssimäärän (25 kurssia) lisäksi.

Lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta voivat järjestää koulutuksen järjestäjät, joilla on lukiokoulutuksen järjestämislupa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten. Lupa sisältää oikeuden järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta¹³. Perusopetuksen opintojen suorittaminen ja arvosanojen korottaminen on mahdollista lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana yhteistyössä perusopetusta antavien koulujen kanssa.

2.1 Opintojen rakenne

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on laajuudeltaan vähintään 25 kurssia. Nuorille suunnattavan opetuksen kesto on keskimäärin 38 tuntia kurssia kohden ja aikuisille keskimäärin 28 tuntia kurssia kohden. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia ja aikuisille tarkoitetussa opetuksessa vähintään 40 minuuttia.¹⁴ Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine ja aineryhmä	Pakolliset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus*	10
Muut kielet**	3
Matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot***	2
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus****	2
Opinto-ohjaus	2
Valinnaiset opinnot*****	6

*Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine opetetaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

**Muut kielet -aineryhmä jaetaan vieraiden kielten, toisen kotimaisen kielen sekä mahdollisesti opiskelijan oman äidinkielen välillä.

***Matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot -aineryhmä sisältää matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa ja maantiedettä.

****Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus -aineryhmä sisältää historiaa ja yhteiskuntaoppia.

¹² Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) 11 §

¹³ Lukiolaki (629/1998) 3 § (1044/2013)

¹⁴ Lukioasetus (810/1998) 1 § (52/2014)

****Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä 9 ja 10 §:ssä säädettyjä kursseja tai muita koulutuksen järjestäjän tarjoamia opiskelijan lukio-opintovalmiuksia edistäviä opintoja. Ne voivat olla myös perusopetuksen päättötodistuksen korottamiseen tarkoitettuja opintoja¹⁵.

Kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana on mahdollisuus suorittaa perusopetuksen opintoja tai lukiokoulutuksen kursseja opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Nämä opinnot voivat sisältyä valinnaisiin opintoihin tai ne voidaan suorittaa lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen vähimmäiskurssimäärän lisäksi. Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on päätoimista, kun sen laajuus on vähintään 25 kurssia¹⁶.

2.2 Perusopetuksen opintojen suorittaminen

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana opiskelija voi suorittaa perusopetuksen opintoja joko lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen kuuluvina valinnaisina opintoina tai valmistavan koulutuksen minimikurssimäärän ulkopuolella. Hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa perusopetuksen oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Perusopetuksen opintojen suorittamistavoista lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana päätetään opetussuunnitelmassa.

Perusopetuksen opintojen suorittamista varten lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee sopia perusopetuksen järjestäjän kanssa, miten opiskelijat voivat halutessaan suorittaa perusopetuksen opintoja, millaisia opetusjärjestelyjä se edellyttää ja miten erityinen tutkinto järjestetään.

2.3 Lukiokoulutuksen opintojen suorittaminen

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaisiin opintoihin voi sisältyä valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta säädettyjä pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa voidaan järjestää valinnaisia opintoja myös niissä lukion oppiaineissa, joita ei opiskella perusopetuksessa. Valinnaisina opintoina suoritettavat lukiokoulutuksen kurssit merkitään todistukseen lukion opetussuunnitelman mukaisesti.

3 Opetussuunnitelma

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lukiokoulutukseen

¹⁵ Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)

¹⁶ Lukioasetus (810/1998) 15 § (52/2014)

valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määritellyt yleiset ja lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet sekä kaikki mitä lukiolaissa sekä lukioasetuksessa säädetään. Opetussuunnitelma laaditaan tämän opetussuunnitelman perusteasiakirjan mukaan.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmassa tulee olla

- koulutuksen yleiset tavoitteet
- opetusjärjestelyt
- ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen tavoitteet sekä ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintakäytännöt sekä menettelytavat opiskelijan lähtötilanteen selvittämiseksi ja tämän tiedon dokumentoimiseksi ja opiskelijan opintojen seuraamiseksi
- suomen kielen, muiden kielten, matemaattisten ja luonnontieteellisten opintojen, yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen, opinto-ohjauksen ja opiskelutaitojen sekä tarjottavien valinnaisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä mahdolliset opintojen suoritusjärjestystä koskevat rajoitteet
- perusopetuksen opintojen suorittaminen ja perusopetuksen arvosanojen korottaminen lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana
- lukiokoulutuksen opintojen suorittaminen sekä yhteistyö ja osallistaminen lukion toimintaan
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyö lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa
- suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- arvioinnin ja palautteen antamisen menetelmät ja käytännöt sekä todistukset ja niihin merkittävät tiedot.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain¹⁷ mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijaan suunnitelma voidaan laatia enintään kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain¹⁸ mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

4 Opetuksen toteuttaminen

4.1 Arvoperusta

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen arvoperusta noudattaa suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa. Suomi turvaa perustuslain nojalla maahanmuuttajien tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet. Koulutuksen järjestämisen näkökulmasta tasa-arvo tarkoittaa alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa sekä opiskelijan taloudellisesta asemasta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatonta tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen,

¹⁷ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, muutettu 1329/2014) 5 a §

¹⁸ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää viranomaiselta yhdenvertaisuuden aktiivista edistämistä.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen yleisenä arvolähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Sivustysihanteena on pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja kauneuteen. Koulutus edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, luo edellytyksiä avoimelle demokratialle ja hyvinvoinnille sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lisäksi lukiokoulutukseen valmistava koulutus harjaannuttaa nuoria ja aikuisia maahanmuuttajia kestävään elämäntapaan ja arjen taitoihin.

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu tukee maahanmuuttajien omia kulttuuriperinteitä sekä auttaa arvioimaan ja uudistamaan niitä, jos ne ovat ristiriidassa Suomessa vallitsevien lakien kanssa. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa opiskelijan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Koulutus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välille ja kantaväestön kanssa. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Opiskelijaa rohkaistaan arvioimaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden mahdollisia ristiriitoja sekä pohtimaan kriittisesti suomalaisen yhteiskunnan mahdollisuuksia ja epäkohtia. Opiskelussa arvoja ja periaatteita kielennetään mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena on arvojen toteutuminen koulutuksen järjestämistavoissa ja opetuksessa sekä eetoksessa ja toimintakulttuurissa.

4.2 Oppimiskäsitys

Oppiminen on prosessi, jossa opiskelija rakentaa tietoa aikaisemman tietoperustan pohjalle aktiivisesti ja tavoitteellisesti. Uusi tieto suhteutetaan tietoperustaan ja samalla tietoperustaa muovataan uudelleen. Tiedon rakentaminen on valintaa, vertailemista, jäsentämistä ja järjestämistä sekä tulkittamista, arvioimista ja soveltamista uusissa tilanteissa. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa korostuu oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa.

Oppimisessa kielen merkitys on keskeinen. Sen avulla rakennetaan ja muovataan tietoperustaa. Kieli ei ole vain oppimisen väline, vaan kielellä luodaan merkityksiä ja todellisuutta koskevaa tietoa. Lukio-opiskelu edellyttää opiskelijalta tiedonalojen kielten hallintaa. Opiskelija oppii eri tiedonalojen kieltä, kielenkäytössä vaadittavia tekstitaitoja ja tapoja.

Monilukutaito eli taito ymmärtää, tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä on lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa olennainen ja kaikissa opinnoissa välttämätön tavoite. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jolloin teksteillä ei tarkoiteta ainoastaan kirjoitettuja tekstejä, vaan myös esimerkiksi puhuttuja ja kuvallisia tekstejä.

4.3 Toimintakulttuuri

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koska lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen opiskelijat voivat tulla hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on alusta asti tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista. Se on jatkuvan kehittämisen kohde osana koko lukion toimintakulttuuria.

4.4 Opiskeluympäristö ja työtavat

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus niveltyy osaksi lukion toimintaa ja siellä vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa lukion toimintakulttuurin ja käytänteiden kehittämiseen. Opiskelijat harjaantuvat valmistavan koulutuksen aikana lukion työtapoihin. Tavoitteena on, että opiskelijat pystyvät jäsentämään opiskeluaan, luomaan strategioita opiskelulle luokattomana toimivassa lukiossa sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana opiskellaan erityisesti yleisluontoisia eli generisiä taitoja. Näitä ovat muun muassa itsenäinen työskentely, tiimityöskentely, tieto- ja viestintätekniiset taidot, tiedonhakutaidot, kriittinen lukutaito ja etenkin oppimaan oppimisen taito. Opiskelijaa on kannustettava itse- ja vertaisarviointiin.

Oppiminen on sidoksissa opiskelijan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten yksilöllistä. Siksi opetuksessa tulee käyttää monipuolisia opiskeluympäristöjä, opetusmenetelmiä ja väyliä.

Eri oppiaineiden tekstikäytänteet ja oppiaineissa vaadittavat tekstitaidot ovat olennainen osa opiskelua lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, koska kaikki opiskelijat ovat suomea opettelevia. Tämä edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä valmistavassa koulutuksessa.

Työtapojen tulee olla monipuolisia, opiskelijaa aktivoivia ja eriyttäviä, esimerkiksi ryhmä-, pari- ja projektityötä sekä itsenäistä työskentelyä. Työtapojen tulee virittää opiskelijassa halu oppia ja ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Niiden tulee kehittää opiskelijan oppimisstrategioita sekä tieto- ja viestintätekniisiä valmiuksia.

Opetus voidaan toteuttaa kokonaan lähiopetuksena tai yhdistämällä joustavasti lähiopetusta ja itsenäistä työskentelyä ja/tai etäopetusta. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa ja sen erilaisia mahdollisuuksia. Itsenäistä työskentelyä lisätään opiskelijan omien opiskelu- ja tekstitaitojen kehittyessä. Suomen kielen ja muiden aineryhmien kurseja voidaan järjestää osittain samanaikaisopetuksena, mikä vahvistaa osaltaan opiskelijan monilukutaitoa ja kielitaidon kehittymistä. Tällöin tulee varmistaa, että molempien kurssien tavoitteet ja sisällöt toteutuvat,

esimerkiksi opiskelijan itsenäisen työskentelyn, etätehtävien ja projektitöiden avulla. Samanaikaisopetusta voidaan hyödyntää myös muiden aineryhmien kurssien opetuksessa.

Lähiopetuksessa tuetaan opiskelijoiden vertaisoppimista, kannustetaan keskinäisen tuen antamiseen ja vahvistetaan kuuluvuutta opiskelijoiden ja koko lukion yhteisöön. On tärkeää, että lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa olevat opiskelijat osallistuvat asianomaisen lukion yhteisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Näin valmistava koulutus tulee osaksi asianomaisen lukion toimintakulttuuria.

Opettajan merkitys oppimisen ohjaajana korostuu. Opiskelijat otetaan aktiivisesti mukaan kurssin suunnitteluun, kokeen tai muun näytön suunnitteluun sekä arviointiprosessiin.

5 Opiskelun ohjaus ja tuki

Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen suorittamisessa ja lukio-opintoihin hakeutumisessa. Ohjauksen avulla opiskelija oppii suunnittelemaan opintonsa, tekemään yksilöllisiä valintoja, seuraamaan opinnoissa etenemistään ja arvioimaan omaa oppimistaan. Ohjausta antavat opinto-ohjaajat sekä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opettajat.

5.1 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminta lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa muodostaa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa opintojen kaikissa vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan aikaisempia opintojaan tai muutoin hankittua osaamistaan, suunnittelemaan opintojensa sisältöä ja tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja omista tavoitteistaan käsin. Opiskelijaa ohjataan etsimään tietoa lukiokoulutuksen valinnoista ja niiden vaikutuksista jatko-opintoihin. Opiskelijan tulee koulutuksen aikana oppia käyttämään tietoverkkoja tiedonhakuun sekä löytämään itselleen sopivia lukiovaihtoehtoja, joihin hän voi hakeutua lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen jälkeen.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa ohjaus järjestetään henkilökohtaisena ja ryhmämuotoisena ohjauksena. Opinto-ohjausta antavat opinto-ohjaajat ja aineenopettajat. Opinto-ohjaaja vastaa opiskelijan ohjauksesta kokonaisvaltaisesti opintojen aikana ja aineenopettajat ohjaavat opiskelijaa oman tiedonalansa käsitteisiin ja tiedonkäsittelytapoihin. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan kanssa keskustellaan hänen opintoihinsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Ryhmämuotoisessa ohjauksessa käydään opiskelijoiden kanssa läpi lukio-opintoihin liittyvät vaatimukset ja mahdollisuudet. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat tekemään tarkoituksenmukaisia ja heille soveltuvia oppiaine- ja oppimäärävalintoja.

5.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Koulutuksen alussa laaditaan yhdessä opiskelijan kanssa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, joka perustuu opiskelijan aikaisemmin hankkimiin tietoihin ja taitoihin. Siksi valmistavan

koulutuksen alussa selvitetään opiskelijan kielitaidon taso ja oppimishistoria, joiden perusteella opiskelun tavoitteet asetetaan. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään opiskelun tavoitteet, opinto-ohjelma, opintojen suoritustavat ja suoritusjärjestys sekä mahdolliset tukitoimet.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana opiskelija voi opiskella perusopetuksen oppiaineita ja korottaa perusopetuksen oppiaineiden arvosanoja erityisessä tutkinnossa. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelija parantaa opetuskielen hallintaansa ja oppimaan oppimisen taitojaan sekä useiden oppiaineiden osaamista opetuskielellä. Lisäksi opiskelija voi suorittaa lukiokursseja. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi siis kuulua näiden perusteiden mukaisia opintoja sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opintoja. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään säännöllisesti osana opinto-ohjausta (katso luku 6.5).

5.3 Opiskeluhoolto

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskeluhoollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin lukion opiskelijoille annettavassa opiskeluhoollossa¹⁹. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma, jonka laatimisesta määrätään nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon valmistavaan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden tausta ja yksilölliset tarpeet yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoollon järjestämisessä ja toteutuksessa. Oppilaitoskohtaiset opiskeluhooltosuunnitelmaan sisältyvät asiat voidaan sisällyttää samaan suunnitelmaan lukion opiskeluhoollon suunnitelman kanssa. Oppilaitoskohtaiseen opiskeluhooltosuunnitelmaan tulee sisältyä myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Siihen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaa oppilaitoksen sijaintikunta. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.

Opiskeluhoollon toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on osa lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Sitä toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa kunnan muiden nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhoolto, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 24 § (791/2014)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa opiskeluhuollon toimintatavoista, yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. Toiminnassa otetaan huomioon opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus.

5.4 Oppimisen ja opiskelun tuki

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelijan osaamisessa voi olla vaihtelua koulutustaustojen moninaisuuden vuoksi tai opiskelun edellytykset voivat olla heikentyneet sairauden, vamman tai muun toimintavajavuuden vuoksi. Opiskelijalla voi olla myös elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia, joissa tarvitaan tukea.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmassa määritellään, miten tukea tarvitsevien opiskelijoiden muut opetuksen tukitoimet järjestetään.

5.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Lukiolain²⁰ mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta järjestävällä lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain²¹ mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa

²⁰ Lukiolaki (629/1998) 21 § (1268/2013)

²¹ Lukiolaki (629/1998) 21 § (1268/2013)

suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja oppilaitoksen henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista voi sisältyä opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen osalta tämä suunnitelma voi olla myös yhteinen lukiokoulutuksen suunnitelman kanssa. Suunnitelma koskee vain alle 18-vuotiaita opiskelijoita.

5.6 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuoren opiskelijan kannalta on tärkeää, että huoltajat tukevat nuoren opiskelua. Oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä huoltajien kanssa.

Huoltajille tulee järjestää yhteisiä tapaamisia, joissa keskustellaan suomalaisesta koulutusjärjestelmästä, lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta ja niistä vaatimuksista, joita lukiossa opiskelu edellyttää. Yhteisissä tapaamisissa huoltajien kanssa korostetaan sitä, että kiinnostus omien nuorten opintoihin ja opinnoissa suoriutumiseen on ensiarvoisen tärkeää opiskelijan opinnoissa menestymisen kannalta. Huoltajille on tärkeää kertoa muun muassa luokattomana toimivasta lukiosta ja sen jaksojärjestelmästä, lukion kieliohjelmasta ja oman äidinkielen opiskelumahdollisuuksista sekä opiskelijoiden mahdollisuuksista osallistua omien opintojensa suunnitteluun.

Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opetussuunnitelmassa, millaisia kodin ja oppilaitoksen yhteistyömuotoja käytetään. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa voidaan laatia yhteistyössä erityisesti kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Kodin ja koulun yhteistyötä koskeva osuus koskee vain alle 18-vuotiaita opiskelijoita.

6 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan valmiuksia oppilaitoksen opetuskielessä sekä parantaa opiskelijan opiskelutaitoja. Lisäksi tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Koulutuksen tavoitteena on myös mahdollisuuksien mukaan tukea ja edistää opiskelijoiden oman äidinkielen hallintaa²².

6.2 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

6.2.1 Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, vähintään 10 kurssia)

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen opetuksen tavoitteena on monilukutaito, jonka avulla opiskelija ymmärtää, tuottaa, osaa arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä sekä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä että yhteiskunnassa. Monilukutaitoa kehitetään koko lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen ajan, ei ainoastaan suomen kielen opetuksessa.

Suomen kielen opetuksessa korostuu viestinnällisyys sekä toiminnallisuus eli se, miten erilaisissa kielenkäyttötilanteissa toimitaan ja mihin kieltä käytetään. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä sekä annetaan valmiuksia lukio-opintoja varten. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa varmistetaan, että opiskelija on saavuttanut perusopetuksen suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitteet. Suomen kielen opetuksen perusoletuksena lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa onkin, että opiskelija hallitsee kehittyvän peruskielitaidon eli osaa toimia tarkoituksenmukaisella tavalla erilaisissa kielenkäyttötilanteissa, osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä kriittisesti sekä käyttää kieltä monipuolisesti ja luovasti, tuntee kirjallisuutta ja kulttuuria, rakentaa monikielistä ja -kulttuurista identiteettiään sekä osaa arvioida ja käyttää kielellisiä valmiuksiaan kaiken oppimisen tukena. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana näitä taitoja syvennetään ja varmistetaan.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen alussa opiskelijan kielitaito kartoitetaan ja opiskelijalle asetetaan oppimistavoitteet siten, että opiskelijan kielitaitoprofiili kehittyy tasaisesti. Kielitaito koostuu tulkintataidoista eli kuullun ja luetun ymmärtämisestä sekä tuottamistaidoista eli puhumisesta ja kirjoittamisesta. Näihin kaikkiin osa-alueisiin sisältyy sanaston ja rakenteiden hallinta. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen päättyessä opiskelijalla tulisi olla toimiva tai

²² Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) 7 §

sujuva peruskielitaito (kielitaidon tasojen kuvausasteikon taso B1). Kielitaidon eri osa-alueiden osaamista kuvaava kielitaitoprofiili voi kuitenkin vaihdella opiskelijakohtaisesti.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Toisen kielen oppimisessa koko kohdekielinen ympäristö tukee opiskelijan kielitaidon kehittymistä. Näin ollen erityisesti suomen kielessä hyödynnetään luokkahuoneen ulkopuolisia ja digitaalisia ympäristöjä. Opiskelijaa kannustetaan erilaisten verkossa tarjolla olevien interaktiivisten oppimisympäristöjen käyttöön. Huomiota kiinnitetään erityisesti kriittiseen tiedonhakuun ja opiskelijan omaan osallistumiseen.

Opiskelijan kielitaidon kokonaisvaltaista kehittämistä tukee se, kun opetuksessa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan muissa oppiaineissa käytettyä materiaalia. Näistä voidaan poimia kielellistä ainesta, joiden avulla vahvistetaan eri tekstilajien ymmärtämistä ja tuottamista.

Arviointi

Opiskelijalle annetaan monipuolista sanallista palautetta hänen edistymisestään kielitaidon eri osa-alueilla, jotta opiskelijalle muodostuu realistinen käsitys omasta kielitaidostaan.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen todistukseen merkitään opiskelijan saavuttama kielitaidon taso suomen kielen luetun ymmärtämisessä, kirjoittamisessa, kuullun ymmärtämisessä ja puhumisessa kielitaidon tason kuvausasteikon mukaisesti. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa käytetään voimassa oleviin lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyvää kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Kielen rakenteet funktionaalisesta näkökulmasta (LVS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kielitaitonsa vahvuudet ja kehittämiskohteet
- kertaa perusopetuksen suomen kielen oppimäärän keskeisiä sisältöjä ja kehittää kielen rakenteen hallintaansa
- vahvistaa morfologisen sekä sana- ja lausetason osaamistaan
- hallitsee ne lausetason taidot, joilla vahvistetaan opiskelijan kirjoittamisen taitoa.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan kielitaidon kartoitus
- keskeinen morfologia
- syntaksin vahvistaminen ja kirjoittamistaidon kehittyminen
- lausetyyppien, sanajärjestyksen ja rektioiden harjoittelu
- puhutun kielen ja kirjoitetun kielen morfologiset ja syntaktiset erot sekä niiden vaikutus kielenkäyttöön

Arviointi

suoritettu – hylätty

Tekstin rakenteet funktionaalisesta näkökulmasta (LVS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa perusopetuksen suomen kielen oppimäärän keskeisiä sisältöjä ja kehittää kielen rakenteen hallintaansa
- vahvistaa tekstikieliopin hallintaa
- tutustuu tekstilajien rakennepiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitetun kielen rakenteet tekstitasolla
- erilajisten tekstien rakentuminen ja keinot niiden rakentamiseen
- metatekstit, koheesio ja sidoksisuus
- päälause, rinnasteinen ja alisteinen sivulause
- lausekeajattelu luetun ymmärtämisen tukena

Arviointi

suoritettu – hylätty

Eri tiedonalojen kieli (LVS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää eri tiedonalojen kielen hallintaa
- kehittää käsitteellisen kielen hallintaa
- ymmärtää oppiaineiden tekstien erilaisia tapoja kuvata/hahmottaa ilmiöitä ja rakennepiirteitä
- hallitsee eri oppiaineiden tekstikäytänteitä
- tuntee eri oppiaineiden tyypillisiä tekstilajeja.

Keskeiset sisällöt

- eri tiedonalojen tyypilliset käsitteet, määritelmät ja tekstilajit
- eri tiedonalojen tekstien rakennepiirteet
- tietotekstien käsitesisällöt omassa puheessa
- tietotekstien käsitteistön ymmärtäminen ja aktiivinen tuottaminen

Arviointi

suoritettu – hylätty

Tekstejä kirjoittamaan (LVS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kirjoittaa eri tiedonalojen opiskeluun liittyviä tekstejä
- ymmärtää ja tulkitsee suullisesti ja kirjallisesti eri tiedonaloille tyypillisiä tekstejä
- harjoittelee yhdessä kirjoittamista.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten arkipäivän tekstien tuottaminen, esimerkiksi blogiviesti tai muu verkkoteksti, mielipide, kommentti, kritiikki, formaali ja ei-formaali sähköposti
- opiskeluun liittyvien tekstien tuottaminen, esimerkiksi tutkielma, koevastaus, essee, käsitte-määrittely, lähteiden käyttö tai tiedon esittäminen visuaalisesti (esim. diagrammi ja taulukko)
- tarkka kuvailu ja yksityiskohtainen kerronta
- sanaston varioivuus ja idiomaattisuus
- käsitteiden määrittely sekä systemaattinen sanojen johtaminen
- yhdessä kirjoittaminen

- omien ja toisten tekstien huoltaminen ja oikeakielisyys, esimerkiksi alkukirjain, välimerkit, kappalejako

Arviointi

suoritettu – hylätty

Kuunnellaan ja puhutaan 1 (LVS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää ilmaisutaitojaan
- kehittää puhutun kielen ymmärtämisen ja tuottamisen taitoaan.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelu
- ilmaisutaidon harjoituksia (pari- ja ryhmäharjoituksia), roolileikkejä, fiktiivisiä tekstejä, runoja ja riimejä
- puheen pitäminen vapaasta aiheesta
- idiomaattinen reagointi
- huomion kiinnittymistä puhekielen tilanteiseen variaatioon
- läpäisevästi huomiota ääntämiseen, lausepainoon ja puheen rytmiin

Arviointi

suoritettu – hylätty

Suomalainen kirjallisuus ja kulttuuri (LVS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen nykykirjallisuuteen ja kulttuuriin
- tutustuu kirjallisuuden keskeisiin analyysikäsitteisiin.

Keskeiset sisällöt

- Suomen nykykirjallisuuden ja kulttuurin peruskäsitteitä
- lyhyt katsaus muutamaankin tärkeään nykykirjailijaan
- kirjallisuuden tekstilajit, esimerkiksi romaani, novelli, runo, näytelmä
- erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen lukemalla
- kirjallisuuden analysoinnin käsitteitä sekä erilaisia analyysikeinoja

Arviointi

suoritettu – hylätty

Maailmankirjallisuus ja kulttuurinen monimuotoisuus (LVS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tulee tietoiseksi kulttuurisesta monimuotoisuudesta
- vahvistaa kulttuurista identiteettiään.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurinen monimuotoisuus ja moninaiset identiteetit

- toiseuden kokemus
- kirjallisuuteen liittyvä monimediainen esitys luetun teoksen pohjalta
- omien fiktiivisten tekstien tuottaminen
- kulttuurinen monimuotoisuus: ihmisryhmien monenlaiset ja muuttuvat elämänmuodot, esimerkiksi nuorison ajankohtaiset alakulttuurit: erilaiset nettiyhteisöt ja fanifiktio

Arviointi

suoritettu – hylätty

Kuunnellaan ja puhutaan 2 (LVS8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehitty yhteistyö- ja neuvottelutaidoissa
- kehitty tiedottavan ja vaikuttavan puhumisen taidoissa
- vahvistaa analyysoivan kuuntelemisen taitoaan.

Keskeiset sisällöt

- tiedonalojen kieli fokuksessa: keskustelu, vuorovaikutus ja argumentointi
- harjoitellaan tarkkaa kuvailua ja yksityiskohtaista kerrontaa: sanaston varioivuus ja idiomaattisuus. Harjoitellaan eri tiedonalojen käsitteiden määrittelyä kuultuna ja puhuttuna.
- neuvottelutaitojen kehittäminen
- tiedottava ja mielipidepuheenvuoro
- huomion kiinnittäminen siihen, mistä tekijöistä asiapuhe koostuu eli miten puhetta jaksotellaan
- median viestintä: puheen ymmärtäminen nopeassa keskustelussa, jossa on läsnä monta puhujaa
- läpäisevästi huomiota ääntämiseen, lausepainoon ja puheen rytmiin

Arviointi

suoritettu – hylätty

Digitaaliset tekstitaidot (LVS9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediakulttuuriin osana omaa elämäänsä
- tuottaa erilaisia mediatekstejä erilaisin teknologisin välinein
- pohtii sosiaalisen median merkitystä oman elämänsä näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- vahvistetaan digitaalisia tekstitaitoja
- kiinnitetään huomiota sosiaalisessa mediassa käytettyyn kieleen analysoinnin ja harjoittelun keinoin
- harjoitellaan verkkosivustojen luotettavuuden vertailua
- arvioidaan verkkotekstejä
- tuotetaan erilaisia digitaalisia tekstejä huomioiden kuvat, videot, linkitys ja liikkuva kuva
- oppija aktiivisena tiedontuottajana: oppijan pääsy (tuovat itse valitsemiaan tekstejä oppitunnille), osallisuus ja toimijuus suhteessa teksteihin

Arviointi

suoritettu – hylätty

Mediakulttuuri (LVS10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediakulttuuriin yhteiskunnallisesta näkökulmasta
- pohtii sosiaalisen median merkitystä yhteiskunnallisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

- mediat ja niiden ilmaisukeinot
- uutiskriteerit
- aikakauslehdet
- vaikuttamaan pyrkivän viestinnän osatekijöiden analyysi (esim. mainosten kieli)
- kuvat ja kuvanlukeminen
- oppijoiden itsensä valitsemien verkkovideoiden analyysikeinoja

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.2.2 Muut kielet (vähintään 3 kurssia)

Muiden kielten opinnot voivat lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa muodostua yhden tai useamman kielen kursseista. Valittavia kursseja ovat toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten ja mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oman äidinkielen kurssit, joista koulutuksen järjestäjän tulee tarjota yhteensä vähintään kolme.

6.2.2.1 Perusopetuksessa alkanut kieli

Opetuksen tavoitteet

Opetuksen päätavoitteena on vahvistaa perusopetuksessa tai muualla saatua toisen kotimaisen tai vieraan kielen taitoa.

Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteissa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan tarkoituksenmukaisin strategioin
- ymmärtää opiskeltavan kielen merkityksen oman tulevaisuuden kannalta sekä sen merkityksen Suomelle ja kansainvälisesti.

Opetuksen tavoitetason määrittelyssä hyödynnetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 määritellyjä tavoitetasoja.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Opiskeluympäristön ja käytettävien työtapojen tulee tukea aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaa tiedonrakentumista ja auttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskeluympäristön tulee

antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää itselleen sopivia työskentelymuotoja. Erilaisia apuvälineitä kuten digitaalisia sanakirjoja ja lähdemateriaaleja voidaan käyttää tuntityöskentelyssä ja kokeissa. Autenttiseen materiaaliin, tiedon hakuun ja sen arviointiin sekä kannustavaan palautteeseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön sekä monipuolisiin arviointimenetelmiin, esimerkiksi kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, suulliseen ilmaisuun tai muihin näyttötapoihin. Oppimista tukevaa arviointia toteutetaan myös opiskelijan itsearviointiin ja vertaisarviointiin sekä arviointi- ja kehityskeskustelujen avulla. Kokeissa tai vastaavissa suositaan lähteiden ja apuvälineiden käyttöä. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Kielitaito osana opiskelua ja muita elämänalueita (LVKA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee yhdessä opettajan kanssa kurssin alussa arvion omista lähtökohdistaan ja erityisesti omista opiskelutaidoistaan
- ottaa vastuun oman kielitaitonsa kehittämistä
- pystyy keskustelemaan kurssin aihepiiriin liittyvistä teemoista sekä tuottamaan niistä kirjallisen esityksen.

Keskeiset sisällöt

- perusrakenteiden vahvistaminen sekä puheen ja kirjoittamisen käytänteiden harjoittelua
- opiskeluun ja muihin itselle tärkeisiin elämänalueisiin liittyvä kirjallinen ja suullinen harjoittelu
- oman esityksen tuottaminen ja muokkaaminen myös vertaispalautetta hyödyntäen

Arviointi

suoritettu – hylätty

Arkipäivän tilanteet (LVKA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- selviytyy erilaisista jokapäiväisistä kielenkäyttötilanteista
- osaa tuottaa suullisesti kertomuksen, kuvauksen, ohjeen ja perustellun mielipiteen
- puhuu ja kirjoittaa tilanteen mukaisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja
- osaa arvioida vertaisiaan.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutus- ja asiointiharjoitukset erilaisissa kasvokkaisissa ja monimediaisissa viestintä-tilanteissa, esim. ostoksilla, pankissa, postissa, lääkärissä sekä liikenne-, majoitus- ja ateriapalveluita käytettäessä
- erilaisia suullisia harjoituksia yksin ja ryhmässä
- oman tuotoksen muokkaaminen palautetta hyödyntäen

Arviointi

suoritettu – hylätty

Mediat (LVKA3)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot medioista ja osaa käyttää viestintävälineitä monipuolisesti
- osaa etsiä tietoa erilaisista lähteistä
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelussaan.

Keskeiset sisällöt

- suppea tutkielma tai projekti tai portfolio aiheesta, joka liittyy yhteiskuntatietouteen tai kulttuurintuntemukseen tai luonnontieteisiin

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.2.2.2 Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa alkava kieli**Opetuksen tavoitteet**

Opetuksen päätavoitteena on tutustuttaa opiskelija uuteen lukiokoulutuksessa alkavaan kieleen, sen kielialueisiin ja kulttuureihin.

Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija

- saa tuntuman kielen perusanastoon ja -rakenteisiin
- selviytyy yksinkertaisista vuorovaikutustilanteista ja osaa kertoa itsestään ja arkielämästään
- pystyy kirjoittamaan lyhyitä viestejä tutuissa arkielämän tilanteissa.

Tavoitetasot

- lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa alkava oppimäärä A1.1

Opiskeluympäristö ja työtavat

Opiskeluympäristön tulee antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää itselleen sopivia työskentelymuotoja. Erilaisia apuvälineitä kuten digitaalisia sanakirjoja ja lähdemateriaaleja voidaan käyttää tuntityöskentelyssä ja kokeissa. Autenttiseen materiaaliin, tiedon hakuun ja sen arviointiin sekä kannustavaan palautteeseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön sekä monipuolisiin arviointimenetelmiin, esimerkiksi kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, suulliseen ilmaisuun tai muihin näyttötapoihin. Oppimista tukevaa arviointia toteutetaan myös opiskelijan itsearviointin ja vertaisarviointin sekä arviointi- ja kehityskeskustelujen avulla. Kokeissa tai vastaavissa suositetaan lähteiden ja apuvälineiden käyttöä. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit**Kieleen tutustuminen (LVKB1)**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kielen äänteet, intonaatiota sekä perussanastoa ja -rakenteita
- ymmärtää tuttavallista puhetta ja käyttää tavallisia puheilmauksia yleisissä arkipäivän tilanteissa
- hahmottaa yksinkertaisen kirjoitetun viestin pääajatuksen ja osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä.

Keskeiset sisällöt

- henkilötietojen ja itseä koskevien perustietojen antaminen
- tervehdykset, keskustelun aloittaminen, kuulumisista kertominen, kysyminen ja vastaaminen
- yksinkertaisten viestien lukeminen ja kirjoittaminen

Arviointi

suoritettu – hylätty

Asioiminen ja harrastukset (LVKB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii arkielämän keskeistä sanastoa ja ilmauksia
- tutustuu yksinkertaisiin lauserakenteisiin ja teksteihin
- oppii työskentelemään pareittain tai ryhmässä
- oppii käyttämään kieltä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- tiedustelujen tekoa, puhelinasiointia
- erilaisten arkipäivän palvelujen käyttöä, kaupassa asiointia, liikennevälineissä käyttäytymistä
- harrastuksiin ja vapaa-ajan viettoon liittyviä vuorovaikutustilanteita
- helppojen tekstien lukua

Arviointi

suoritettu – hylätty

Elinympäristö ja sosiaaliset verkostot (LVKB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kirjallisesti ja suullisesti kertomaan elinympäristöstään, lähipiiristään ja ystävistään
- oppii havainnoimaan kaksikielistä ympäristöä Suomessa
- oppii tekemään yksinkertaista tiedonhakua kohdekielellä.

Keskeiset sisällöt

- tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu
- kaksikielisiin ilmiöihin tutustuminen erilaisissa ympäristöissä
- opiskelijan elinympäristöstä kertova kirjallinen tai suullinen esitys

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.2.2.3 Opiskelijan oma äidinkieli

Opetuksen tavoitteet

Opetuksen päätavoitteena on, että opiskelija ylläpitää ja kehittää oman äidinkielen taitoaan ja että opiskelija saa yleiskuvan kieliyhteisönsä kulttuuripiirteistä.

Opiskelijan oman äidinkielen taito kartoitetaan ja tulosten perusteella laaditaan kullekin opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Opiskelijalle tulee kurssien aikana tutuksi jokin oman maan kulttuuriteos.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Opetus perustuu toiminnalliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan opiskelija käyttää äidinkieltään monipuolisesti omiin viestintätarpeisiinsa. Opiskelun aikana käytetään autenttista opiskelumateriaalia ja luonnollisia kielenkäyttötilanteita.

Arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön sekä monipuolisiin arviointimenetelmiin, esimerkiksi kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, suulliseen ilmaisuun tai muihin näyttötapoihin. Oppimista tukevaa arviointia toteutetaan myös opiskelijan itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin sekä arviointi- ja kehityskeskustelujen avulla. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Kieli ja identiteetti (LVMAI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan oman kielialueensa kehityksen vaiheita
- arvostaa omaa kielellistä kulttuuriaan ja ymmärtää sen merkityksen itselleen ja tulevaisuudelleen
- tuntee kielialueensa keskeisiä teoksia ja teemoja
- ymmärtää kaksi- ja monikielisyyden merkityksen identiteetilleen ja omalle kehitykselleen.

Keskeiset sisällöt

- luetun ja kuullun ymmärtämisen harjoituksia autenttista materiaalia käyttäen (esimerkiksi elokuva, sanomalehtiartikkeli, kaunokirjallinen teos, uutiset)
- johonkin oman kulttuuripiiriin teokseen perehtyminen ja siitä kertominen suullisesti tai kirjallisesti

Arviointi

suoritettu – hylätty

Kirjoittaminen ja nykykulttuuri (LVMAI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti kieliyhteisönsä nykykulttuuriin ja samalla kehittää oman äidinkielen kirjoittamisen taitojaan

- pystyy ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja suullisesti
- tunnistaa tekstilajeja ja perehtyy oppiaineiden keskeisiin käsitteisiin omalla äidinkielellään.

Keskeiset sisällöt

- kieliyhteisön kulttuurisiin ilmiöihin tutustuminen autenttisen materiaalin avulla
- kirjallisen referaatin tai analyysin laatiminen opiskelijan valitsemasta aiheesta

Arviointi

suoritettu – hylätty

Puheviestinnän taitojen syventäminen (LVMAI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää ilmaisuvarmuuttaan esiintymistilanteissa ja ryhmätyöskentelyssä
- pystyy arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa ja opiskelussa
- opiskelijan ääntäminen ja intonaatio ovat luontevia.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ominaispiirteitä
- erilaisia vuorovaikutus- ja vertaisarviointitilanteita (haastattelu, väittely, kommentointi)
- suullisen esitelmän pitäminen, vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.3 Matemaattiset ja luonnontieteelliset opinnot (vähintään 2 kurssia)

Opetuksen tavoitteet

Matemaattisten ja luonnontieteellisten aineiden opinnoissa syvennetään perusopetuksen oppimäärään sisältyviä tietoja painottaen kyseisen tiedonalan käsitteiden ja sanaston hallintaa. Tiedollisesti varmistetaan perusopetuksen oppimäärän ydinasioiden osaaminen sekä valmistaudutaan lukiossa vaadittavaan opiskelutekniikkaan matematiikassa ja luonnontieteissä. Opintojen aikana arvioidaan minkä laajuinen oppimäärä matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa on tarkoituksenmukainen opiskelijalle.

Maantieteen ja biologian kurssi toteutetaan yhteistyössä suomi toisena kielenä -kurssien 3 ja 4 kanssa. Opintoja tulee eriyttää opiskelijoiden osaamien taitojen mukaan.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Kielitieteiset työtavat matematiikassa liittyvät ohjeiden ja opetuspuheen avaamiseen ja sanallisten tehtävien purkamiseen. Kemiassa ja fysiikassa ne tarkoittavat käsitelmäärittelyjen, selostusten ja muiden aineille tyypillisten tekstilajien (esim. oppikirjatekstien) harjoittelemista. Maantieteessä ja biologiassa kielitieteisiä työtapoja ovat käsitelmäärittelyharjoitukset karttojen, diagrammien ja taulukoiden tulkintaharjoitukset ja omien tekstien tuottaminen ohjatusti.

Arviointi

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso ja valmiudet. Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Opiskelijat oppivat tuntemaan lukiolle ominaiset arviointimenetelmät kuten kurssikokeet. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa (LVLUMA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa perusopetuksessa hankittuja matemaattisia taitojaan ja kertaa oppiaineiden keskeisiä käsitteitä
- osaa valita osaamistasoaan vastaavat oppimäärät lukiossa.

Keskeiset sisällöt

- luvut ja laskutoimitukset, algebra, funktiot, geometria, todennäköisyys ja tilastot
- liike ja voima, värähdys- ja aaltoliike, lämpö, sähkö, luonnon rakenteet
- luonnon tutkimisen taitoja

Arviointi

suoritettu – hylätty

Biologiaa ja maantiedettä (LVLUMA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy oppiaineiden keskeisiin ilmiöihin ja niitä kuvaaviin käsitteisiin
- tutustuu luonnon ja ympäristön erityispiirteisiin.

Keskeiset sisällöt

- biologian tutkimustaidot, luonto ja ekosysteemi, elämä ja evoluutio, ihminen, yhteinen ympäristö
- maantieteelliset taidot, Suomen, Euroopan ja maailman jäsentäminen, yhteinen ympäristö
- luonnon tutkimisen taitoja

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.4 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus (vähintään 2 kurssia)

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit syventävät opiskelijan tietoja suomalaisesta yhteiskunnasta ja antavat opiskelijalle työkaluja erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden itsenäiseen arvioimiseen ja tutkimiseen. Opinnot liittyvät Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin. Kulttuurintuntemuksessa kiinnitetään huomiota kulttuurien monimuotoisuuteen ja monikerroksisuuteen. Kurssit syventävät perusopetuksen

tietoja ja johdattavat opiskelijoita lukion yhteiskuntaopin ja historian kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Opetuksessa harjaannutetaan yhteiskuntaopille ja historialle ominaisia opiskelu- ja tekstintaitoja.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Kielitietoiset työtavat vahvistavat opiskelijoiden monilukutaitoa. Tekstilähtöinen lukemisen ja kirjoittamisen samanaikainen opiskelu, koevastausten ja itsearvioinnin harjoittelu, käsitelmäärittely, omien sanastojen tekeminen, keskusteluharjoitukset ja erilaisten lähteiden pohjalta tehdyt päättelyharjoitukset ovat historiaan soveltuvia työtapoja. Taideaineiden työtavat ja opintokäynnit soveltuvat kulttuurintuntemuksen opintoihin.

Arviointi

Arvioinnissa käytetään joustavia ja monipuolisia menetelmiä. Oppimispäiväkirjat, prosessitehtävät eri aiheista, esitelmät, referaatit, esseet ja pienoistutkielmat ovat yhteiskunta- ja kulttuurintuntemukseen soveltuvia menetelmiä. Käsitteen määrittelytehtävät voivat olla osa oppimista tukevaa arviointia. Lukiolle tyypillisiä kurssikokeita käytetään oppimistehtävinä. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Historian perusteita (LVHY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä
- tuntee Euroopan ja maailman kulttuurien tärkeimpiä käännekohtia ja osaa suhteuttaa nykyajan ilmiöitä historialliseen kehitykseen
- tuntee erilaisia syitä, jotka ovat johtaneet muuttoliikkeisiin – taloudelliset ja poliittiset syyt, konfliktit, ympäristölliset syyt
- tuntee historialle ja kulttuurihistorialle ominaisia tekstilajeja.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurihistorian kausia ja käännekohtia pääpiirteittäin keräily- ja pyyntikulttuurista jälkiteolliseen aikaan ja yksilöllistymiseen
- muuttoliikkeet osana ihmiskunnan historiaa
- historian tekstien lukeminen ja kirjoittaminen: käsitteiden avaaminen ja omien sanastojen tekeminen, tekstin rakennepiirteet, kuvien, karttojen ja tilastojen ymmärtäminen ja tulkitseminen eri sisältöjen yhteydessä

Arviointi

suoritettu – hylätty

Suomen yhteiskunta ja kulttuurit (LVHY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien monimuotoisuutta sekä kulttuurienvälistä vuorovaikutusta ja saa sen myötä interkulttuurista kompetenssia
- tuntee suomalaista yhteiskunta- ja talousjärjestelmää koskevia peruskäsitteitä, joiden avulla hän voi käsitellä ja arvioida yhteiskunnallista tietoa ja toimia aktiivisena kansalaisena

- tuntee Suomen kieli- ja kulttuuriryhmiä ja niiden historiaa
- oppii tuntemaan kansainvälisten suhteiden ja kansainvälisten järjestöjen toiminnan perusteet
- osaa lukea ja tulkita yhteiskuntaopille ominaisia tiedon esittämistapoja ja tuottaa itse yhteiskuntaopille ominaisia tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- valta ja vaikuttaminen: valta ja erilaiset vallankäytön muodot, suomalainen demokratia ja poliittinen järjestelmä ja aktiivinen kansalaisuus
- kansalaisen taloustaito
- oikeusvaltio: perusoikeudet, vallan kolmijako (-oppi) ja kansalaisuus
- Suomen kulttuurihistoria ja kansallisvaltion rakentaminen 1800-luvulla
- suomalaisia perinteitä ja tapakulttuuria sekä niiden muotoutuminen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa
- Suomi osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa
- moninainen Suomi: vähemmistöt Suomessa
- yhteiskuntaan liittyvien käsitteiden avaaminen ja käsitteiden määrittelyharjoitukset kaikkiin sisältöihin liittyen

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.5 Opinto-ohjaus (vähintään 2 kurssia)

Ohjaustoiminnalla tuetaan opiskelijan opiskelua lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen kaikissa vaiheissa. Opinto-ohjaus auttaa opiskelijää suunnittelemaan opintojaan ja tekemään omien tavoitteidensa mukaisia lukiokoulutusta koskevia valintoja ja ratkaisuja.

Opetuksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta ja siihen sisältyvistä valintamahdollisuuksista
- oppii tuntemaan suomalaisen lukion erityispiirteet ja opiskelukulttuurin
- muodostaa realistisen käsityksen lukioon pääsymahdollisuuksista, lukio-opiskelusta ja siihen sisältyvistä valintamahdollisuuksista
- kehittää lukiokoulutuksessa tarvittavia opiskelutaitoja
- oppii arvioimaan omia opintosuorituksiaan.

Opiskeluympäristö ja työtavat

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisemmin hankittu osaaminen ja henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot opiskelijoille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Opiskelijoita ohjataan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Opiskelijää ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja oppimistavoitteiden suuntaisesta toiminnasta. Opiskelijoita aktivoidaan tekemään yhteistyötä ja soveltamaan yhteistoiminnallisia työtapoja. Ohjaustilanteissa kannustetaan opiskelijoita pohtimaan yhdessä opintoihin liittyviä asioita sekä tuomaan omia näkemyksiä ja kokemuksia yhteiseen keskusteluun. Tällä vahvistetaan opiskelijoiden keskinäistä yhteisymmärrystä. Vertaistuki ja ryhmän tuki ovat tärkeitä oppimisessa.

Opiskeluympäristössä on opiskelutilojen ja -välineiden oltava sellaisia, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään tehokkaasti uutta teknologiaa opintojen suunnittelussa, tiedonhaussa ja koulutuksen hakupalveluissa. Teknologisesti tuettujen opiskeluympäristöjen avulla voidaan toiminta laajentaa oppilaitoksen fyysisten rajojen ulkopuolelle.

Arviointi

Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointeja hyödynnetään tehtäessä kokonaisarvioita opiskelijan opinnoissa suoriutumisesta ja motivoitumisesta lukiokoulutuksessa opiskeluun. Kurssit arvioidaan asteikolla suoritettu–hylätty.

Kurssit

Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan kanssa keskustellaan opiskelijan opinnoista, koulutusvalinnoista sekä ammatti- ja uratoiveista. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opintojen tavoitteet asetetaan yhdessä opiskelijan kanssa aikaisempien opintojen ja muutoin hankitun osaamisen pohjalta.

Opinto-ohjaus 1 (LVOP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja erityisesti lukiokoulutukseen
- oppii laatimaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman sekä seuraamaan ja arvioimaan sen toteutumista
- oppii käyttämään monipuolisesti tietolähteitä ja hakupalveluita opintojensa suunnittelussa ja jatkokoulutuspaikkojen haussa.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen koulutusjärjestelmä
- lukiokoulutukseen hakeutuminen
- opiskelu kurssimuotoisessa lukiokoulutuksessa
- opiskelijan aikaisemmat opinnot ja suomen kielen lähtötaso
- lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opintokokonaisuudet
- perusopetuksen arvosanojen korottamistarpeet ja suorittamismahdollisuudet
- lukiokoulutuksen kurssien suorittamismahdollisuudet
- henkilökohtainen opiskelusuunnitelma
- omien lukio-opintojen alustava suunnittelu

Arviointi

suoritettu – hylätty

Opinto-ohjaus 2 (LVOP2)

Kurssilla opiskelija oppii arvioimaan omia oppimistapojaan. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan ja kokeilemaan myös muita oppimistapoja, joita hän voi hyödyntää opiskelussa. Opiskelija saa ohjauksen avulla välineitä tiedon hankkimiseen ja tuottamiseen sekä tiedon luotettavuuden arviointiin. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään opinnoissaan tieto- ja viestintäteknologiaa sekä kirjastojen tarjoamia palveluita. Opiskelija tottuu työskentelemään itsenäisesti mutta myös yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelija ymmärtää, että kumuloituvien tietojen ja taitojen oppiminen vaatii pitkäjänteisyyttä.

Henkilökohtaisessa ohjauksessa arvioidaan opiskelijan opiskelutaitojen kehittämistarpeita. Opiskelijan kanssa käydään läpi opiskeluun ja oppimiseen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. Opiskelijaa kannustetaan laajentamaan ja syventämään opiskelumenetelmiään.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii arvioimaan omia oppimistapojaan
- perehtyy lukiokoulutuksessa tarvittaviin opiskelutaitoihin ja erilaisiin oppimistapoihin
- rohkaistuu kokeilemaan uusia työtapoja ja oppimismenetelmiä
- ymmärtää oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- toimii joustavasti ja kannustavasti vuorovaikutustilanteissa
- ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja tietää miten siihen voi vaikuttaa.

Keskeiset sisällöt

- opiskelutaidot
- tiedonhankintataidot ja monimediaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja ajantasaistaminen
- yhteistoiminnallisuus ja vuorovaikutustaidot
- itsearviointitaidot
- oma-aloitteisuus ja tuen etsiminen opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa

Arviointi

suoritettu – hylätty

6.6 Valinnaiset opinnot (vähintään 6 kurssia)

Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä edellä määriteltyjä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen eri aineryhmien valinnaisia kursseja tai muita saman tai muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä lukio-opintovalmiuksia edistäviä opintoja. Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta säädettyjä lukion pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja. Valinnaisiksi kursseiksi opiskelijoita ohjataan valitsemaan ensisijaisesti kunkin oppiaineen lukio-opetuksen ensimmäisiä kursseja.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa voidaan järjestää valinnaisia opintoja myös niissä lukion aineissa, joita ei opiskella perusopetuksessa. Valinnaisiin opintoihin voi sisältyä myös perusopetuksen opintoja. Valinnaisina opintoina suoritetuista hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.

7 Arviointi

7.1 Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida

monipuolisesti.”²³ Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana että sen päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijalle tai alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle koulutuksen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto. Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteidensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen. Arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa.

7.2 Kurssisuorituksen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja opiskelun etenemisestä. Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua mahdollisten kirjallisten kokeiden lisäksi suullisiin kokeisiin ja muihin osaamisen osoittamistapoihin sekä opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin sekä opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon ja hyödyntää muun muassa kurssin arviointikeskustelussa. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kurssit arvioidaan suoritettu–hylätty. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää arvosanaa. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa suoritettavat lukiokurssit arvioidaan lukion opetussuunnitelman mukaisesti. Opetussuunnitelmassa määritellyt lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaiset kurssit arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Todetut kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssi-arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.²⁴ Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen.²⁵ Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa ja motivaatiota. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa.

²³ Lukiolaki (629/1998) 17 § (1116/2008)

²⁴ Lukiolaki (629/1998) 17 a § (1116/2008)

²⁵ Lukiolaki (629/1998) 17 § (1116/2008)

7.3 Aineryhmän/oppiaineen oppimäärän arviointi

Aineryhmän tai oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja/tai valinnaisista kursseista. Samassa aineryhmässä tai oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset kurssimäärät. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssisuorituksia aineryhmittäin enintään seuraavasti:

1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Jos opiskelijalla on liikaa hylättyjä kurssisuorituksia, hänelle on varattava mahdollisuus hylättyjen kurssien suorittamiseen.

7.4 Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana suoritettujen perusopetuksen opinnot

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen valinnaisina opintoina suoritetuista hyväksytyistä perusopetuksen opinnoista opiskelija voi saada todistuksen osallistumalla perusopetuslaissa (38 §) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa selvitetään eri tavoin, vastaavatko opiskelijan tiedot ja taidot perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja kyseisessä oppiaineessa. Tutkintoon osallistuvan opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Opiskelijan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

7.5 Lukiokoulutukseen valmistava koulutus

Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kuuluvia kursseja tulee opiskella vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritelty valtioneuvoston asetuksessa²⁶. Opiskelija on suorittanut lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen silloin, kun hän on suorittanut aineryhmien tai oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen vähimmäiskurssimäärä 25 kurssia täyttyy.

²⁶ Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) 11 §

7.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen suoritetuista opinnoista saa todistuksen²⁷.

Todistuksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opinnot
- hyväksytysti suoritettut lukiokurssit
- todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- todistuksessa käytettyjen kirjainmerkkien selitykset
- maininta siitä, että todistus on lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen osalta Opetushallituksen määräyksen 56/011/2015 mukainen.

Todistukseen merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä tai merkintä aineryhmän tai oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu). Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla. Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukiokurssit arvioidaan ja merkitään todistukseen siten kuin niistä on määrätty joko voimassa olevissa nuorten tai aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Opetushallituksen antaman kyseisen määräyksen numero tulee mainita todistuksessa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikana perusopetuksen opintoja, niiden suorittamisesta erityisessä tutkinnossa annettu todistus voidaan liittää lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen todistuksen liitteeksi.

Todistukseen kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään mahdolliset todistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset. Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta.

²⁷ Lukioasetus (810/1998) 8 § (52/2014)